

KONFERENCIJA

PLASTIKA U KRUŽNOM GOSPODARSTVU - ZELENI IZAZOV GENERACIJE?

Zagreb, 21. svibnja 2019.

dr. sc. Ivana Gudelj, znanstvena suradnica

Procjenjuje se da je u svijetu dosad proizvedeno više od 8,3 milijarde tona plastike. Unatoč sve zahtjevnijim okolišnim politikama, još uvijek oko 80 % tog materijala završava na odlagalištima otpada ili u okolišu. Nastavi li se u svijetu i dalje neodgovorno upotrebljavati i zbrinjavati plastiku, koja se u velikoj mjeri može reciklirati i ponovno uporabiti, proizvodnja i potrošnja plastike bi se do 2050. godine mogla učestvostručiti.

Kako bi potaknuli razgovor o toj važnoj temi, Hrvatska udruga gospodarenja otpadom (HUGO), članica Međunarodne organizacije za kruti otpad (International Solid Waste Association - ISWA) i Hanza Media u Zagrebu su organizirali konferenciju *Plastika u kružnom gospodarstvu – zeleni izazov generacije?*

Konferencija je organizirana uz potporu Ministarstva zaštite okoliša i energetike, sa željom da se upravo u krugu najrelevantnijih dionika, profesionalaca, potakne dijalog sagledavanja problema te pronalaska mogućeg rješenja za održivo gospodarenje plastikom i smanjenje onečišćenja okoliša. Partnersku podršku konferenciji

pružili su: tvrtke Cezar i Metis iz C.I.O.S Grupe, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, IKEA Hrvatska d.o.o., Zagrebački holding d.o.o. te Hrvatska gospodarska komora.

Konferenciju je otvorio ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić koji je naglasio da zaštita okoliša u Hrvatskoj nema alternativu, a recikliranje plastike i drugih materijala je od prioritarnog značaja. Pitanje plastike predstavlja značajan problem na nacionalnoj i globalnoj razini, smatra ministar, te dragocjenim ocjenjuje napore koje EU ulaže u tom smjeru, a posebno je istaknuo važnost direktive o zabrani jednokratne plastike do 2021. godine na razini cijele EU. Iako provedba novih mjera nosi početno negativni učinak na gospodarstvo, dugoročni učinci su nesumnjivo pozitivni ocjenjuje ministar Čorić.

Ministar je podsjetio da je Hrvatska ulaskom u Europsku uniju preuzela obvezu odvojenog sakupljanja 50% otpadnog papira, stakla, metala i plastike do kraja 2020. godine, odnosno 60% do kraja 2022. godine.

Slika 1: Sudionici konferencije *Plastika u kružnom gospodarstvu – zeleni izazov generacije?*

Istaknuo je nadalje kako su u Ministarstvu zaštite okoliša i energetike u potpunosti posvećeni dostizanju tih ciljeva, no smatra da uspješnost u tome ne ovisi samo o Ministarstvu, nego i o ponašanju svih dionika u društvu, posebno jedinica lokalne samouprave i građana.

Svake godine Europa generira oko 25 milijuna tona otpada od plastike, od čega se svega 30 % odvojeno prikupi, a ostatak ostaje u okolišu, što je problem s kojim se doista moramo ozbiljno pozabaviti, apelirao je ministar Čorić.

Nadalje je podsjetio kako je prošle godine donesena sveobuhvatna strategija za plastiku na razini EU, a ovih se dana očekuje i stupanje na snagu nove Direktive o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš. Nadalje je informirao kako u Ministarstvu u potpunosti podržavaju takav put EU – kontra plastike, kontra toga da se plastika koristi u onim situacijama u kojima to nije nužno potrebno i/ili ostaje u okolišu.

Nadalje je ministar rekao kako su ciljevi da se:

- do 2025. godine u nove proizvode ugradi minimalno 10 milijuna tona reciklirane plastike,
- do 2030. godine postigne da sva plastična ambalaža u EU bude ponovno uporabljiva ili reciklabilna,
- stopa recikliranja povisi preko 50 %,
- kapaciteti za sortiranje i recikliranje otpadne plastike u EU povećaju za četiri puta više nego što je to danas,

i ciljevi koje Ministarstvo zaštite okoliša i energetike u potpunosti podržava.

Nadalje je ministar iznio preporuku da se plastika kao vrijedan materijal sadržan u otpadu treba reciklirati i ponovno uključiti u nacionalno i europsko gospodarstvo, čime se daje snažan doprinos prelasku na kružno gospodarstvo, uz istovremeno kreiranje novih radnih mjesta.

Direktivu o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš i plan da se u EU zabrani određene plastične proizvoda, kao što su štapići za uši, jednokratni pribor za jelo, jednokratni tanjuri, slamke, plastične čaše, ministar smatra dugoročno pozitivnim.

Informirao je nazočne o tome da Ministarstvo s Hrvatskom gospodarskom komorom intenzivno radi na modernizaciji burze otpada i izradi tehnoloških zahtjeva za pojedine vrste otpada, a sve s ciljem lakšeg tržišnog plasmana istih.

Nadalje je ministar informirao da je u postupku izmjena zakonodavnog okvira vezano uz ambalažni otpad. Izmjene Uredbe o gospodarenju otpadnom ambalažom i Pravilnika o ambalaži odnose se na poboljšanje učinkovitosti sustava. Zaključno je ministar Čorić nazočnima poručio da će ponovno uključivanje ambalaže od mlijeka i tekućih mliječnih proizvoda kao i ambalaže od 0,2 litre u sustav povratne naknade, značajno povisiti stopu recikliranja plastične ambalaže, a shodno tome će se povisiti i stopa recikliranja komunalnog otpada.

Slika 2: Tomislav Čorić, ministar zaštite okoliša i energetike

Direktor ureda Greenpeace u Hrvatskoj, Zoran Tomić, ukazao je kako naročito nezahvalnu ulogu ima plastika za jednokratnu upotrebu, takozvana „plastika na brzaka“ koja se uvukla u svaku civilizacijsku poru te se stvaraju goleme količine otpada. Mišljenja je kako se problem neodgovarajućeg zbrinjavanja i uporabe proizvoda od plastike rješava nedovoljno temeljito, jer se u svijetu reciklira svega 9 % plastike, spaljuje se 12 %, dok se ostatak odlaže na odlagalištima ili ostavlja u okolišu.

U moru pak završi 12,7 milijuna tona plastike godišnje ili jedan veći kamion s prikolicom svake minute, a polovica od te plastike je upravo ona za jednokratnu uporabu: boce, čaše i poklopci, posude za hranu, plastične vrećice, filteri od cigareta, slamke, štapići za uha i baloni – što ima vrlo negativan utjecaj i na mnoge životinje, naglasio je Tomić. Istaknuo je kako se dio odbačene plastike usitnjava u komadiće veličine pet milimetara koji su dominantno prisutni u morima i oceanima. Takva plastika može završiti u životinjama, što ima vrlo štetne posljedice za njihovo zdravlje i opstanak. Slijedom navedenog ukazao je na iznimno veliku važnost zaštite Jadranskog mora od plastičnog otpada.

Osvrćući se na pitanje naplate laganih plastičnih vrećica u Hrvatskoj, Tomić je rekao da se ta naplata uvelike ne poštuje, cijena nije propisana, a problematičnim smatra i određivanje debljine vrećica jer su one najtanje izuzete od naplate. U tom je kontekstu naveo pozitivan primjer iz Irske gdje se uvođenjem obavezne naplate vrećica 2002. godine s vremenom postigla smanjenje od 90 % korištenja laganih plastičnih vrećica. U Greenpeace-u smatraju da se na aktualno planirani način u Hrvatskoj neće postići željeni cilj smanjenja količine plastičnih vrećica, pa su zbog toga pokrenuli peticiju za zabranu laganih plastičnih vrećica koju je dosad potpisalo više od 40 000 građana.

Slika 3: Zoran Tomić, direktor ureda Greenpeacea u Hrvatskoj

Hrvoje Dragušica, stručnjak za održivi razvoj IKEA d.o.o. Hrvatska, smatra kako je za zaokruženi sustav gospodarenja ambalažnim otpadom neophodno potrebno poticati inovacije i korištenje novih tehnologija koje olakšavaju recikliranje i oporabu plastike te iz plastike stvaraju vrijednost nakon njene prvotne upotrebe. Dragušica je nadalje informirao kako dobru poslovnu praksu prakticira IKEA, koja već deset godina posluje sukladno načelima održivog razvoja. Aktualno koriste oko 92% otpada kojeg generiraju, dok samo manji dio odlazi na odlagališta. Dragušica je zaključno istaknuo da u ovom trenutku u izradi proizvoda koriste oko 60% materijala koji je recikliran, a plan im je do 2030. doći do 100 %.

Slika 4: Hrvoje Dragušica, stručnjak za održivi razvoj IKEA d.o.o. Hrvatska

Alen Hadžić, rukovoditelj Službe zaštite okoliša i razvoja Zagrebačkog holdinga, elaborirao je nekoliko ideja za unaprijeđenje sustava sakupljanja otpadne plastike na primjeru Zagreba. Prema njegovim riječima, prednost treba dati prvenstveno sustavu prikupljanja "od vrata do vrata", ugradnji senzora i sustava za dojavu popunjenosti spremnika, a spremnike volumena 1100 i 600 litara potrebno je zamijeniti onima od dva ili tri kubika. Neophodno potrebnim Hadžić smatra izgradnju novih skladišnih prostora i sortirnice otpadne plastike.

Slika 5: Alen Hadžić, rukovoditelj Službe zaštite okoliša i razvoja Zagrebačkog holdinga d.o.o.

Da se problem otpadne plastike mora cjelokupno sagledati, rekla je Anamarija Matak, pomoćnica ministra zaštite okoliša i energetike, u panel raspravi - Jesmo li spremni za izazov gospodarenja otpadnom plastikom? Matak je naglasila da rješenje treba pronaći na svim razinama od održive proizvodnje i potrošnje, recikliranja i na kraju postupanja s otpadom od plastike.

Predsjednica HUGO-a i izvanredna profesorica na Geotehničkom fakultetu u Varaždinu Aleksandra Anić Vučinić se složila sa Matak te istaknula da se svaki materijal, pa tako i plastika, može reciklirati. Znanost i tehnologija nisu upitne, sve se može reciklirati, ali neka tehnološka rješenja nisu jeftina. No, ono što se uzima od okoliša mora se i platiti, te se ne smije postavljati kao pitanje zaključila je Anić Vučinić.

Sudjelujući na panel raspravi, direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Dubravko Ponoš, informirao je nazočne kako u Hrvatskoj već više od 12 godina postoji depozitni sustav povratne naknade kod staklene, PET i AL/FE ambalaže koji upravo i Europa promovira u svojim novim preporukama za otpad od plastike. Riječ je o ambalaži koju građani mogu vratiti u trgovinama i po jedinici ambalaže dobiti povrat od 0,50 kuna. Ponoš je rekao kako su analize pokazale da upravo takav sustav daje najbolje rezultate, jer osigurava visoku stopu prikupljanja, ali i kvalitetnu sirovinu koja se dalje može koristiti u proizvodnji. Međutim, da bi bili još uspješniji, potrebno je napraviti određenu prilagodbu sustava, odnosno u što većoj mjeri ga automatizirati te napraviti što kvalitetniju sakupljačku mrežu, naglasio je Ponoš naglasivši da je pri tome važno pronaći balans između onoga što naše gospodarstvo može podnijeti i onoga što je interes za Hrvatsku.

Da se plastika može funkcionalno i ekonomski dobro iskoristiti, pojasnila je nakon panel rasprave u svom izlaganju Gordana Pehneć Pavlović iz HGK-a istaknuvši da se plastika može kemijski uporabiti u ulje od kojega se kasnije ponovno proizvedu polimeri.

Slika 6: Panel rasprava - Jesmo li spremni za izazov gospodarenja otpadnom plastikom?

Tijekom konferencije ukazano je da istraživanja oceana i mora provedena do sada dokazuju značajnu zastupljenost plastike u njima, a Hrvatska također doprinosi tom nezahvalnom stanju stvari. Kroz projekt DeFishGear pratio se plutajući otpad kod Bračkog kanala i akvatorija sjeverno od otoka Hvara, te je utvrđeno da je od svih pronađenih predmeta čak 90% bilo plastičnog podrijetla. Morske životinje od tog materijala umiru, a čestice mikroplastike kroz hranidbeni lanac ili kuhinjsku sol završavaju i u tijelima ljudi. Stoga ne iznenađuje činjenica da je problem plastike zadnjih godina jedna od

važnijih tema u Europskoj uniji i prvi se put poseže za pronalaženjem rješenja koje bi na svim razinama riješilo problem plastike kao jednog od gorućih ekoloških pitanja.

Konferencija *Plastika u kružnom gospodarstvu – zeleni izazov generacije?* je nesumnjivo dala konstruktivan tematski doprinos problematici, no neophodno su nam potrebni daljnji stručni dijalozi i naponi kako bi se u Hrvatskoj praksi ostvarila vizija kružnoga gospodarstva u području plastike, odnosno održivo gospodarenje plastikom uz istovremeno smanjenje onečišćenja okoliša. ■